

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo in obrt.

Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani v Simon Gregorčičevi ulici.
— Dopisi se ne vračajo. — Št. pri čerkovnem zavodu v Ljubljani 11.953.

Naročnina za ozemlje SHS: letno 180 D, za pol leta 45 D, mesečno 15 D; za inozemstvo: 210 D. — Plača in to.

Ljubljana

leta .ii.

LETO VI.

Telefon št. 552

LJUBLJANA, dne 15. septembra 1923.

Telefon št. 552

ŠTE. 109.

Dr. Henrik Šteska, član upravnega sodišča v Celju.

O starih pritožbah na upravno sodišče.

I. Takoj po državnem prevratu sta za Slovenijo odpadli dunajsko upravno sodišče kakor tudi dunajsko državno sodišče, ki sta preje tudi za slovensko ozemlje izvrševali upravno sodstvo. Ni dvoma, da je predvsem upravno sodstvo poklicano, da jamči zakonitost v upravi. Vsled tega spoznanja in vsled večdesetletne navade smo danes v Sloveniji po državnem preobratu zelo pogrešali upravno sodstvo. V kri in meso nam je prišlo prepričanje, da brez neodvisnih upravnih sodišč ni upravne države. Vpoštevaje to razpoloženje je Narodna vlada SHS v Ljubljani in sicer poverjeništvu za notranje zadeve vsled nujnosti že 12. novembra 1918 pod št. 53 v kosu 5 Uradnega lista določila, da se morajo pritožbe, naslovljene na upravno sodišče vlagati v isti inštanca, ki je v dotični pravni zadevi odločevala nazadnje. Ako gre pritožba zoper odločbo kakoga ministrstva, jo je treba vložiti pri Narodni vladi SHS v Ljubljani. Glede roka za vlaganje pritožb na upravno sodišče se je obenem odredilo, da doba od 1. do vsheetega 20. novembra 1918 ne šteje v ta rok.

Ta začasna odredba je bila tembolj potrebna, ker so nekateri odvetniki v Sloveniji tudi po državnem preobratu svoje pritožbe zoper odloke zadnje upravne stopnje še vedno vlagali pri dunajskem upravnem sodišču, in ker je zaradi poteka pritožnega roka došlo mnogo vprašanj na Narodno vlado, kje se naj vložijo pritožbe na upravno sodišče.

Ko je poverjeništvu za notranje zadeve izdalo omenjeno uredbo, je komisija za preosnovo uprave pri Narodni vladi v Ljubljani že izdelavala organizacijski načrt o prehodni upravi na slovenskem ozemlju in je v tem svojem načrtu v smislu jej danih navodil tudi predvidela primerno upravno sodstvo, vsled česar je bila odredba poverjeništvu za notranje zadeve stvarno povsem upravičena. Že 21. novembra 1918 je pod št. 111 v kosu 11. Ur. lista izšla naredba Narodne vlade SHS v Ljubljani z dne 14. novembra 1918, s katero so se s pridružitvijo Narodnega večja SHS v Zagrebu izdala osnovna določila o ureditvi prehodne uprave v Sloveniji. V točki XV. določa ta uredba, da se za upravno sodstvo v Sloveniji ustanovi pri višjem deželnem sodišču v Ljubljani poseben senat, v katerem mora biti po smislu obstoječih zakonitih določil vsaj polovica članov vsposobljenih za sodno službo.

Ta upravni senat pri višjem deželnem sodišču v Ljubljani je bil tedaj zamišljen kot nekaj naslednik dunajskega upravnega in državnega sodišča za slovensko ozemlje, saj so ostali v veljavi vsi stari zakoni, v kolikor se pozneje niso izrecno izpremenili ali zamenjali z novimi določili ali kolikor niso nasprotovali novemu državnopravnemu in dejanskemu položaju. Senat za upravno sodstvo pri višjem deželnem sodišču v Ljubljani bi vsled pravne kontinuitete ne rešaval le novih sporov upravnega značaja, temveč bi tudi še vsi nedovršeni spori obeh dunajskih upravnih sodišč (namreč upravnega sodišča in državnega sodišča) prešli na njega.

Ta upravni senat se pa namenoma ni ustanovil. Bila so že razpisana mesta članov za ta upravni svet, a

prošnje je centralna vlada vrnila, češ da za sedaj ne namerava ustanoviti takega senata. Razni merodajni krogi v Sloveniji so namreč prišli do prepričanja, da je vsled izrednih poveljnih razmer v socialnem, gospodarskem in političnem oziru včasih treba hipnih ukrepov in da ne kaže še le čakati na izpremembo po zakonodajni poti. To stališče ni bilo povsem neosnovano, saj dolgo nismo imeli prave zakonodaje in so isti državni organi, ki so kompetentni za izdajo konkretnih odlokov v okviru zakona in za izdajo abstraktnih izvršilnih uredb z zakonom, izdajali tudi kar sami začasne zakone ali zasilne uredbe. Ako ni posebnih organov, ne posebnega postopanja za zakonodajo in za eksekutivo, potem res ni globljega razloga za upravno sodstvo.

Drugi krogi so se sicer protivili omenjeni začasni zakonodaji upravnih oblastev, a brez uspeha in v svojem členu 130., je ustava to vrsto začasne zakonodaje v predustavni dobi izrecno sankcionirala. Ker ni bilo upanja, da bi se v predustavni dobi ustanovilo upravno sodišče v Sloveniji, iz tega razloga marsikatera stranka sploh ni vložila pritožbe na upravno sodišče, temveč je morala biti uverjena, da taka pritožba ni dopustna.

Vidovdanska ustava je s členu 102. in 103. za vso državo uvedla upravno sodstvo, vendar pa je določitev ustroja, pristojnosti in postopanja prepustila posebnemu zakonu. Ta zakon o državnem svetu in upravnih sodiščih je bil šele dne 17. maja 1922 izdan in dne 22. maja 1922 razglašen v št. 111. Službenih Novin. V smislu člena 80., odst. 2. ustave, je dobil ta zakon obvezno moč 15. dan po razglasitvi, tedaj dne 5. junija 1922, ker se dan razglasitve vsheva. Poedine odredbe tega zakona veljajo torej še le od 5. junija 1922 naprej. Upravna sodišča, predvidena v tem zakonu, imajo posebno v tem zakonu določeno kompetenco in se ta kompetenca ne more kar tako nanašati na odločbe upravnih in finančnih oblastev, katere so bile 30 ali več dni pred uveljavitvijo navedenega zakona vročene. Zakon namreč predpisuje, da se mora tožba na upravno sodišče vložiti v 30 dneh po vročitvi odločbe upravnega oblastva. Ako je bila ta odločba vročena 30 ali več dni pred uveljavitvijo zakona o državnem svetu in upravnih sodiščih, tedaj je bilo časovno nemogoče, da bi se pravočasno mogla vložiti tožba na upravno sodišče, kakršno jo predvideva ta zakon, kajti upravno sodišče s tako pristojnostjo takrat sploh ni moglo obstojati. (Ni mesta tu govoriti o onih pritožbah, ki so se vložile sicer po 5. juniju 1922, a pred dejansko ustanovitvijo upravnega sodišča za Slovenijo, dalje o tem, ali gre pravica tožbe po novem zakonu tudi pri upravnih odlokih, vročenih v času 30 dni pred uveljavitvijo zakona in končno o tem, da se pred postavitvijo državnih svetnikov po čl. 49., odst. 2., upravna sodišča sploh niso mogla ustanovljati, a da bi morala biti do 5. decembra 1922 ustanovljena.) Pravno gotovo ni izključeno, da bi nova upravna sodišča razsojevala tudi o starejših spori ali da bi se tudi pritožbe, ki so se pred uveljavitvijo novega zakona vložile, pripoznale pred novi-

mi upravnimi sodišči, a za to bi bilo treba posebnega zakonskega predpisa. Taki predpisi se nahajajo navadno v prehodnih odredbah zakonov ali v posebnih uvajalnih zakonih. Zakon o državnem svetu in upravnih sodiščih vsebuje tudi več prehodnih odredb, a na starejše odločbe upravnih oblastev odnosno na tožbe, ki so se vložile pri poprejšnjih upravnih sodiščih, se v obče ne nanašajo. Edino le glede nedovršjenih sporov pri že preje obstoječem državnem svetu in glede nedovršjenih sporov pri finančnem upravnem sodišču v Zagrebu določa zakon v čl. 50., kako jih je reševati pri državnem svetu, odnosno pri novih upravnih sodiščih.

Ako bi zakonodajalec hotel, da naj vpoštevava upravno sodišče za Slovenijo tudi stare, bodisi na bivšo avstrijsko upravno ali državno sodišče, bodisi na projektirani upravni senat, odnosno upravno sodišče za Slovenijo naslovljene pritožbe, bi to pač v prihodnjih odredbah izrecno navedel. Treba je tudi pomisliti, da ima upravna institucija tožbe na upravno sodišče po novem zakonu drugo vsebino od pravne institucije pritožbe na bivšo upravno ali državno sodišče na Dunaju, odnosno na prvotno nameravano upravno sodišče za Slovenijo, kajti novi zakon vobče ne skrajša le inštančni tek v administrativnem postopanju, temveč obenem tudi določa dvoje upravnosodnih instanc, dalje pa je tudi stvarna kompetenca pri obeh institucijah dokaj različna. Vsebinski omenjenih dveh pravnih institucij tožbe se tedaj nihi ne krijeta.

Po obstoječem pravu torej upravno sodišče za Slovenijo ni pristojno, da bi razsojalo o pritožbah zoper take odločbe upravnih oblastev, ki so se vročile pred več nego 30 dnevi pred uveljavitvijo novega zakona, tedaj pred 7. majem 1922.

II. V smislu čl. 20. zakona o državnem svetu in upravnih sodiščih odloča upravno sodišče samo o svoji pristojnosti in tedaj tudi o tem, da ni pristojno za meritorno razsojanje v starejših primerih, kakršni so navedeni v gorenjih izjavanjih. To velja pa le potem, če je tožba tudi namenjena upravnemu sodišču za Slovenijo, kajti sicer bi upravno sodišče ne imelo nobenega povoda o nepristojnosti odločati. Za primer, da je bila pritožba namenjena upravnemu sodišču ali državnemu sodišču na Dunaju in je dunajsko upravno sodišče, odnosno državno sodišče po državnem preobratu vsled nastale krajevne inkompetence poslalo spise deželni vladi za Slovenijo, takrat pač ni povoda za

upravno sodišče za Slovenijo sploh kaj ukreniti glede teh pritožb, razun če bi stranka sama na novo zahtevala pri novem upravnem sodišču za Slovenijo rešitev pritožbe, ki jo je stranka svojčas vložila pri dunajskih upravnih sodiščih. Ako bi se tedaj na novo zaprosila rešitev teh pritožb, v takem primeru bi moralo upravno sodišče za Slovenijo vzeti pritožbo vsaj formalno v pretres, a bi jo moralo zaradi nepristojnosti zavrniti. Z novelo k zakonu o državnem svetu in upravnih sodiščih bi se seveda dalo prepisati, da naj novo upravno sodišče odnosno državni svet meritorno rešuje tudi vse nedovršene spore obeh dunajskih upravnih sodišč, a v dosedanji obliki zakon o državnem svetu in upravnih sodiščih ne daje takega pooblastila. Ker bo itak treba omenjeni zakon spopolniti, iz tega razloga bi kazalo, da se v noveli izrecno predpiše, da pridejo vsi nedovršeni spori dunajskega upravnega, odnosno državnega sodišča na ponovno zahtevo stranke na državni svet, odnosno na teritorialno pristojno upravno sodišče.

Seveda drugačen je položaj, če so bile pritožbe po državnem preobratu vložene in namenjene sodišču, ki bi bilo pristojno za razsojanje administrativnih sporov. V vseh teh primerih bi bilo upravno sodišče za Slovenijo dolžno, da odloča o svoji nepristojnosti. To velja tudi za primer, če je bila pritožba naslovljena na projektirani upravni senat pri višjem deželnem sodišču v Ljubljani, kajti tudi v tem primeru je šlo stranki edino le za to, da pride stvar pred kakršnokoli upravno sodišče in se takrat v obče ni vedelo, kako bode organizirano upravno sodstvo v Sloveniji, odnosno bode li sploh projektirani upravni senat pri višjem deželnem sodišču ustanovljen. S tem, da upravno sodišče proglašja svojo nepristojnost, seveda stranki ni dosti pomagano, a upravno sodišče bi bilo poklicano meritorno v teh stvareh razsojati pač le tedaj, če bi se zakon o državnem svetu in upravnih sodiščih primerno spopolnil. Z ozirom na svoječasno medsebojno penetracijo uprave in zakonodaje v predhodni dobi obstoja, kakor že zgoraj omenjeno, mnogo pomislekov proti temu, da bi upravno sodišče reševalo administrativne spore glede odlokov, ki so se izdali v času od državnega preobrata pa do vidovdanske ustave. Ni pa takih pomislekov glede onih odlokov, ki so jih upravna oblastva izdala po vidovdanski ustavi. V tem smislu bi kazalo, da se zakon o državnem svetu in upravnih sodiščih spopolni.

D. G.:

Mednarodna lesna konferenca v Bratislavi.

Začetkom tekočega meseca se je vršila v Bratislavi mednarodna lesna konferenca, ki je vzbudila splošno zanimanje lesno-industrijskih in trgovskih krogov v vseh državah Evrope. Saj je vseboval dnevni red konference razne točke, katerih skorajšnje ureditev željno pričakuje vsak trgovec in industrijec lesne stroke.

Svetovna vojna ni samo zrušila celo vrsto držav, ampak tudi razkosala dežele, ki so tvorile stotletja sem gospodarske enote. Te dežele so se morale prilagoditi po vojnem času novim razmeram ter iskati novih možnosti za razvitje svojih go-

spodarskih sil. To pa je bilo tem težavnejše, ker so se skoroda vse države po vojni obdale z neprodinim zidovjem uvoznih prepovedi in zaščitnih carin.

Posebno čehoslovaška država, katere uspevanje je popolnoma odvisno od povoljnega eksporta izdelkov domače industrije, je morala za večino svojega blaga iskati nove trge. Med drugim je izgubila po vojni tudi stare odjemalce lesa v Italiji in v ostalih deželah ob sredozemskem morju, kakor tudi na Ogrskem, kjer so zamogle države s šibkejšo valuto izpodrinile njene produkte. Vendar so čehoslovaški

lesni trgovci te težkoče kmalu premagali in to tem lažje, ker jih je država v njih stremljenju velikopotezno podpirala potom znižanja železniških tarifov in ugodnih trgovskih pogodb, katere je sklenila s tujimi državami. V Franciji, Belgiji in Angliji je našel čehoslovaški les nove odjemalce ter postal v teh deželah resen konkurent blagu iz severnih držav. Znatno oviro za ugoden razvoj lesne kupčije z zapadnimi državami pa pomenijo različne uzance, ki so v posameznih državah konzumentov v veljavi. Vsled nezadostne informacije o zahtevah tamošnjih odjemalcev glede kvalitete lesa so številne tvrdke utrpel znatno škodo, ker se jim je blago stavilo na razpolago. V sličnih primerih niso mogli čehoslovaški trgovci lesa drugam prodati, ker je bil izdelan po specialnih dimenzijah zahtevanih od kupca, ki so običajne le v dotični državi. Umevno je torej, da je ravno v Bratislavi, glavnemu mestu Slovaške, ki je takorekoč centrom lesne trgovine v srednji Evropi, vsklila ideja sklicati mednarodno lesno konferenco, katere naj bi proučevala uvedbo enotnih uzanc v celi Evropi, ustanovitev mednarodnega razsodišča, katero bi ščitilo med trgovci raznih držav sklenjene kupčije in konstituiranje mednarodne zveze lesnih združenj, katere bi sprejemala kot člane le najsolidnejše tvrdke, katerih dober sloves bi

jamčil za točno izvedbo vseh prevzetih trgovskih obveznosti.

Organizacijo konference je prevzelo načelnštvo lesne borze v Bratislavi, katerega vabilu so se odzvali zastopniki skoroda vseh povabljenih držav. Oficijelno potom vladnih delegatov so bile zastopane izven Češkoslovaške še Francija, Italija in Rumunija. Iz Jugoslavije, Avstrije, Ogrske, Holandske in Nemčije so dospeli zastopniki lesnih strokovnih organizacij in velikih podjetij. Iz naše države so dospeli delegati Zveze industrijcev v Ljubljani, ki so zastopali tudi Trgovsko zbornico in sicer gg. ing. Anton Rudež, predsednik in D. Goriup, tajnik Odseka za lesno industrijo Zveze industrijcev ter generalni ravnatelj A. Kriznič iz Maribora, nadalje delegati jugoslovenskega šumarskega združenja gg. ing. Milan Marinović iz Zagreba in ravnatelj Hurle iz Doberlina v Bosni.

Konferenco je otvoril v imenu češkoslovaškega ministra za poljedelstvo g. dr. Hodže, državni tajnik dr. Pazderka. Predsednikom konference je bil enoglasno izvoljen g. Kornel Stodola, narodni poslanec, predsednik Bratislavske lesne borze in združenja lesnih industrijcev »Carpatia«.

Sestavile so se štiri komisije, katere so ločeno zborovale.

(Konec sledi.)

Dr. Jože Pretnar.

Načrt zakona o taksah in pristojbinah pa obrtni red.

Novi načrt zakona o taksah in pristojbinah, ki naj bi ga sedaj narodna skupščina sprejela, zopet glasno priča, kako škodljive posledice je imelo in ima zanemarjanje trgovinsko-industrijskega resora.

V pravkar navedenem zakonskem načrtu se urejuje v tarifnih postavkah 61., 62. in 63. in sicer v opombah (napomenah) podeljevanje in izvrševanje gostilniške koncesije. Tozadevno imamo sedaj posebne določbe obrtnega reda (§ 16. in sled.) in vspelednih zakonov in naredb ter je po teh dana izključna kompetenca trgovinsko-industrijskemu resoru podrejenih političnih kot obrtnih oblasti. Z ozirom na predmet in njegov gospodarski značaj je to edino pravilno in smiselno. Zakon, ki naj urejuje taksne in pristojbinske zadeve, pa pravico podeljevanja gostilniških koncesij in ureditve tozadavnega obrtnopravnega razmerja odvzame oblastvom trgovinsko-obrtnega resora ter jo podreja kompetenci finančnih oblasti.

Na prvi pogled nekam nedolžna in med opombami (!) k tarifnim postavkam skrita določila, so vendar v obrtno-pravnem in zakonodajnem pa tudi v splošnem gospodarskem in socialnem oziru tako važna, da ne smemo iti preko njih. Kar se je zgodilo danes gostilničarskim obrtnikom, to se more zgoditi jutri drugim, tudi trgovcem, ki imajo opravka s taksami in pristojbinami. Tudi bo s takimi skritimi, povsod in po vseh resorih raztepenimi odlomki obrtnih predpisov naš obrtni zakon, ki ga hočemo vendar enkrat izenačiti, izpopolniti, urediti in raztresene obrtne predpise v njem kolikor mogoče izenostaviti, zbrati in poenotiti, mesto tega le še bolj razbit. Mesto enotnega kompiliranege zakona bomo imeli celo kopo najrazličnejših zakonov, zakončkov, naredb in naredbic, ki se bodo medsebojno pobijale. Pravna orijentacija bo nemogoča, pravna gotovost bo trpela občutno.

Gori omenjeni zakonski načrt razlikuje »mesno, mehansko i kafansko pravo«, krajevno, na hišo vezano gostilniško koncesijo in »lično pravo«, t. j. osebno pravico do profesionalnega točenja pijač. On torej uvaja koncesije na nepremičnino, ki jih skuša vsaka moderna in naša dosedanja obrtna zakonodaja in praksa čimprej iztrebiti. Po novem pa naj bi te koncesije po zaslišanju občinske in policijske oblasti — z druge in trgovsko obrtno zbornico

se ne vpraša — podeljevale finančne oblasti (okrožna finančna uprava, finančna direkcija) in to brez omejitve glede števila! Kdor ne plača ogromne takse 3000, 2500 o. 2000 dinarjev, ta koncesije ne dobi.

Te določbe nam kažejo že na prvi pogled dvojno:

Prvič je finančnemu ministru za ogromno takso, ki jo upa — najbrže v nepoznanju naših razmer — dobiti najsigurneje, če dobe kompetenco za izdajo koncesij v roke finančne oblasti. Človek se kar ne more ubraniti občutka, da stvar izgleda kakor kupčija: koncesijo dobiš, če jo odkupiš z visoko takso. Če ta vtis ne vara, pomeni taka mentaliteta izredno grd fiskalen namen in razlog, ki popolnoma prezira narodno-gospodarske, socialne in moralne interese. Doslej je bila v obrtni zakonodaji in praksi za dosego gostilniške koncesije običajno merodajna vsaj moralna usposobljenost prosilca, potreba ljudstva po gostilniški postrežbi in primernost lokala z ozirom na higijeno in njegovo okolico.

»Brez omejitve po številu?!« — To se pravi vzgajati pijančevanje! Smo pač že na toliki stopnji kulture in socialnega čuta, da tako moderniziranje naše obrtne zakonodaje, če tudi bi bila radi visokih taks za koncesije prav donosna, energično odklanjamo. Celo egoizem gostilničarjev samih ne gre tako daleč, kakor fiskalčni. Oni razumevajo naloge gostilne in svojega poklica precej drugače. Hočejo usposobljeno, izbrano, stanovsko in moralno vzgojeno gostilničarstvo, ne pa ustanavljanje gostiln »brez omejitve po številu«. Obrtna zakonodaja, kakor jo uvaja gori navedeni zakonski načrt, ne pomeni pospeševanja obrti!

Glede gostilniških lokalov bo minister za finance sporazumno z ministrom za zgradbe predpisal načrt, kako morajo biti zidani in urejeni. Ze obstoječe gostilne in kavarne, ki temu načrtu ne bi odgovarjale (gostilne bodo razdeljene v skupine in razrede), se morajo v teku 10 let preurediti. K temu je le pripomniti, ne da bi se bilo spuščati v presojo umetnosti v gospodarskem oziru, da so dosedaj politične kot obrtne oblasti najnižje stopnje popolnoma zadovoljivo reševale vprašanje primernosti lokalov, tako da bi bilo popolnoma odveč še sodelovanje kar dveh ministrov, ki se vrhutega na dejansko v obrtnem oziru pristoi-

nega ministra za trgovino in industrijo in v policijskem pogledu prizadetega ministra za notranje ali v higijenskem oziru skrbnega zdravstvenega ministra po teh določbah nihi ne ozirata.

Policijski (politični) oblasti zakon o taksah končno vsaj to prepušča, da izdajajo posameznikom — seveda tudi proti izdatni taksi 200 dinarjev — sposobnostna spričevala za profesionalno točenje pijač. S takim spričevalom dobi dotičnik »lično pravo« za točenje.

S tem je torej v splošnem in glavnem zakon o taksah in pristojbinah obdelal vprašanje glede podeljevanja gostilničarskih koncesij in ureditve gostilničarskega obrta. Podrobnosti prepušča pravilniku, ki naj ga izdela finančni minister. Kaj naj se zgodi z našimi v posameznih pokrajinah glede gostilniškega obrta veljavnimi in zakonu o taksah v marsičem nasprotujočimi obrtnimi predpisi, imenovani zakon žal ne pove. Se li je to zgodilo radi neznanja ali neupoštevanja, ni razvideti. Srbski zakon o radnjama je omejen le s kratko opazko, da se omejitve za nadrobno prodajo pijač iz drugega odstavka člena 23. tega zakona ukinja. Vendar pa imamo še druge zakone in pri nas še obrtne predpise glede takih gostilniških obrtnih panog, ki ne obstoje le v točenju pijač (jestvine, prenočišča i. dr.), dalje imamo določbe glede trgovine z alkoholnimi, brezalkoholnimi in žganimi pijačami v zaprtih in odprtih steklenicah in posodah. O teh stvarih v zakonu o taksah primernih določb pogrešamo. Govoriti bi bilo še o mnogih drugih zadevah, ki se še tičejo gostilničarskega obrta in ki spadajo med določila zakona samega. A že povedano, bodi dovolj.

Pridemo končno žal do sklepa, da je zakon o taksah s svojimi novotarijami in vmešavanjem v obrtne zadeve, ki spadajo v trgovinsko-obrtni resor, v formalnem in vsebinskem pogledu popolnoma zgrešen in nezadosten in da mu tudi pravilnik, ki ga naj izda finančni minister, ne bo dosti odpomogel, temveč kvečjemu marsikatero neverjetnost še dodal, ker bo otrok istega očeta, jabolko pa ne pade daleč od drevesa.

Določbe zakona o taksah glede gostilniškega obrta, bo gotovo vse obrtništvo odločno odklonilo, ker spadajo v okvir obrtne, ne pa finančne zakonodaje in ker so stvarno in z narodno-gospodarskega in socialnega in s stanovskega, pa tudi s pravnega stališča absolutno nesprejemljive.

Neobhodno je zato potrebno, da narodni poslanci v zadnji uri sprejem zakona o taksah v tej obliki preprečijo in da varujejo interese obrtnega stanu, obenem pa tudi kompetenco trgovinsko-industrijskega resora.

M. Savić:

Naša industrija in obrti.

(Nadaljevanje.)

Planinski teren, na katerem se nahajajo te rastline, izključuje znatno poljedelstvo in so vsled tega prebivalci teh krajev prisiljeni, da se preživljajo z živinorejo in gozdarstvom. Ako se bo zatiranje gozdov nadaljevalo, ne bo prešlo niti petdeset let, ko se jih bo popolnoma zatrla.

Obstoj prebivalstva na tem zemljišču je odvisen od gozdnega gospodarstva, a to ne samo zaradi luča in katrana, marveč tudi zaradi izdelovanja stavbenega lesa in lesnih izdelkov (n. pr. v Rožantvu, v Nikolajevičih).

Prebivalstvo se je pomnožilo in se je vsled neizpremenjenega ekstenzivnega gospodarjenja občutila potreba razširjenja pašnikov. Ker pa je bila država dala svoje pašnike v Zlatiboru trgovcem v najem in so jih ti varovali pred kmeli, je razširjevanje pašnikov šlo na račun gozdov in v tem leži glavni vzrok, zakaj so gozdi propadli a ne kakor

se navadno misli, da je produkcija luča in katrana upropastila gozdove. Je to sicer strašno, toda sila kola lomi. Tudi v drugih krajih, kjer ni bilo borovih gozdov in kjer se ni produciralo luča in katrana, so gozdovi izginili radi potrebe na pašnikih in njivah.

Brez gozda pa li prebivalci ne morejo obstojati, toda prva potreba je, da se misli na to, kako bi se sedanje gozde obdržalo, ker to ni samo interes tamošnjih prebivalcev, marveč splošni gospodarski interes. Da se gozd ohrani, bi trebalo misliti na to, da se ljudstvo zadovolji s sedanjim obsegom pašnikov, da se jih zboljša in na ta način krije potrebe prebivalstva. Za ohranitev gozdov je potreben dober gozdni zakon in sicer za vzdržanje sedanje rasti gozdov, kakor tudi za racionalno gospodarjenje in pogozdevanje golih površin. Zadostovalo bi, ako bi se dalo prebivalstvu Zlatiborskega okraja državne pašnike (suvate) kot kompenzacijo za izpašne terene, ki po svoji naravi ne morejo služiti za prave pašnike in ki bi se jih odvzelo občini ter privatnikom v svrhu pogozdovanja. Istočasno bi se z melioracijami planinskih pašnikov, kakor se to dela na tirolskih in solnograških alpah, dobilo del izvrstnih pašnikov iz onega boljšega dela sedanjih pašnikov, ki se ne bi določil za pogozdovanje. Odstopitev zlatiborskih suvatov okolišnim vsem bi bilo zelo koristno, ako bi se kot pogoj določilo in upeljalo združno uporabo in gospodarjenje ter združno predelavo mleka.

Racionalno izkoriščanje gozdov ne samo da preprečuje in zabranjuje izkoriščanje smolnosti korenin in doljnega stebila črnih borov, ker izkoriščanje korenin služi ravno najbolje za izdelavo luča in katrana. Zelo koristna je tudi izdelava terpentinske smole o. t. terpenina, kar se tudi dobiva od stebila.

Pridobivanje katrana se vrši pri nas na zelo primitiven način, akoravno je to nekake vrste suha destilacija, zgori in se zgubi pri njej baš najdražji produkt in to je lučevo olje ter surovi lesni ocel. Pridobivanje katrana poleg pridobivanja lučevega olja in surovega octa se lahko vidi v okolici Thorgau na Saškem ter v Lužicah na Saškem, na Poljskem, v Rusiji, na Švedskem, Finskem in v Ameriki. V Thorgau se pridobiva kafran v racionalnih delavnicah na sledeči način: Korenine črnega bora se narežejo na kose in se skorja oluši. Na to se koščki pomečejo v peč, ki je zgrajena iz ognjevarnih opek in ki ima obliko sladkorne glave. Ta peč ima na zapognjenem dnu cev za obdelavanje težkih plinastih proizvodov destilacije. Peč se od zunaj zagreje z ognjem. Cev vodi v rezervar. Iz cevi vodi odvod za lahke plinaste, vodene in oljate produkte destilacije, ki prehajajo skozi hladilno cev, kjer postajajo tekoči. Konec cevi vodi v florentinsko steklenico, kjer se iz octa odvaja lučevo olje.

Obrt.

Zahvala Nj. Vel. kralja slovenskim obrtnikom. Na brzozjavne čestitke, ki so bile poslani Nj. Vel. kralju s shoda obrtnikov dne 8. t. m., je prejel predsednik shoda g. Franchetti iz pisarne Nj. Vel. kralja sledečo zahvalo: Gospodinu Engelbertu Franchetti, predsedniku shoda obrtnika, Ljubljana. Beograd, 8. sept. 1923. g. Gospodine! Njihova Veličanstva kralj i kraljica primili su sa zadovoljstvom tople čestitke Slovenskog obrtništva, prilikom rođenja Naslednika Prestola, te su blagovolili narediti, da se obrtništvo izjavi Njihova srdačna zahvalnost. Šef kabineta: Puno-močni ministar.

Industrija.

Tekstilna produkcija v Loču. Po uradnih statističnih podatkih o tekstilni industriji v Loču (Poljska) je ta dosegla v letu 1922 (147% predvojne produkcije) celokupen iznos 78.740 ton. Produkcija volne (ki ni še dosegla predvojni nivo) je dosegla 27.300 ton.

Trgovina.

Nov odsek v ministrstvu trgovine. V ministrstvu trgovine in industrije se bo osnoval še v teku tega meseca nov odsek, ki bo izdelal pregled cen za predmete, ki se uvažajo in izvažajo in sicer cene v tu- in inozemstvu.

Denarstvo.

Devizni trg v preteklem tednu. Devizni trg se je v preteklem tednu prav lrdno začel, intervencija Narodne banke je pa inozemski kurzni nivô kmalu znižala. Ko je med tem začel dinar višje notirati, se je pokazalo na zagrebški borzi kmalu veliko eksportnega blaga. Znižanju tujih kurzov je prišlo prav tudi pomanjkanje denarja na trgu, kakor ga doslej lakega še niso opazovali. Promet je bil na zagrebški borzi precej močen, ker je kril tudi Beograd svojo devizno potrebo v Zagrebu. — Deviza Italija je šla vsak dan za par točk nazaj. Devizo Pariz so zelo ponujali in je dobila tudi dosti odjemalcev. Praga je bila v skladu z inozemskimi denarnimi trgi tudi v Zagrebu nekaj dražja, a potrebo so krili vsi. Tudi z Londonom in Curihom so se sklepali večji nakupi. New York je bil zelo živahen, z Dunajem je bila pa kupčija še prav posebno velika in je bilo opaziti, da razpolaga Beograd z velikimi zneski v tej devizi in sicer po bolj cenih kurzih. Berlin je Berlin, kalasirofa marke je prinesla tudi v Zagreb računanje z milijoni. Dinar se je koncem tedna v inozemstvu popravil. Pomanjkanje denarja pritiska trajno na kurze inozemskih plačilnih sredstev in omejeni kupčijski obrat denarnih zavodov pravi, da za dogleden čas na deviznem trgu ni pričakovati kaksne bistvene izpremembe. Vrhutega je blago, ki so ga nakupili trgovci julija in avgusta v inozemstvu in ki je prispelo v prejšnjih letih šele v dveh mesecih, že prišlo in je s kupnino že večinoma krilo. Tudi to dejstvo pričra za stabilizacijo dinarja in sedanjega položaja na deviznem trgu.

Posojilo mesta Beograda. Posojilo, katero namerava skleniti beogradska občina z ministrstvom financ, bo te dni definitivno zaključeno. Iz tega posojila hoče mestna uprava izvršiti regulacijo ulic, razširjenje vodovoda, popraviljanje tlakov in rešiti nebroj drugih važnih finančnih vprašanj.

Redukcija bank v Nemčiji. Število za promet z devizami pooblaščenih bank je znižal državni komisar za devize od 5000 na 300.

Nemški dolgovi. Viseči dolgovi nemške države so poskočili od 363 na 1.235 milijonov. Počenši z dne 12. septembra se bo izvršila sekvestracija vseh plemenitih metalov kakor srebra, zlata in platina.

Trgovsko šolstvo.

Višja trgovska šola v Somboru ukinjena. Ministrstvo prosvete je ukinilo višjo trgovsko šolo v Somboru. Z istim rešenjem se otvarja nova višja trgovska šola v Pančevu.

Hmelj.

Hmelj. XVI. brzojavno tržno poročilo: Zalec, C. S. R., 12. sept. 1923. Na kmečkih mirnejše nakupovanje po 2800 do 3200, v Zatecu po 3100 — 3300 Kč za 50 kg. Razpoloženje mirnejše — a čvrsto.

Strojepisni papir THE REX CO., LJUBLJANA.

Promet.

Državna uprava južne železnice. Ker je prevzela próge južne železnice v Jugoslaviji državna uprava, se opozarja občinstvo, da v lastnem interesu kolekuje vloge in dopise, naslovljene na Državno upravo južne železnice v Ljubljani in tej podrejena službena mesta, tako, kakor na direkcijsko državnih železnic oziroma njim podrejena službena mesta.

Pravilnik o avtomobilski poštni službi. Pred nekaj dnevi je imel poštno-brzojavni svet sejo, na kateri je razpravljal o načrtu novega pravilnika o avtomobilskem poštnem prometu.

Francoska ponudba za gradbo železnic. Na predlog ministra saobraćaja je ekonomsko finančni komite ministrstva določil komisijo, sestavljeno od činovnikov ministrstva trgovine in ministrstva saobraćaja, ki ima nalogo, da prouči ponudbo neke francoske družbe glede gradbe železnic v naši državi. Komisija bo na prihodnji seji komiteleta predložila svoj referat. Gre tu v glavnem za gradbo železnice Beograd — Obrenovac.

ITO pasta za čiščenje zob, ohrani zobovje lepo in zdravo.

Izvoz in uvoz.

Izvoz vina v inozemstvo. Te dni se je vršila v Beogradu v ministrstvu za poljedelstvo in vode ožja konferenca predstavnikov ministrstva trgovine in industrije ter ministrstva za poljedelstvo in vode. Na konferenci se je razpravljalo o vprašanju izvoza vina. Konferenca se sestane ponovno in bo objavila zaključke o podvzetju potrebnih korakov za omiljenje vinske krize.

Najboljši **PREMOG, DRVA IN OGLJE**

kupite najceneje pri

Družbi Ilirija, Ljubljana

Kralja Petra trg 8. — Telefon 220.

Razno.

Italija in reško vprašanje. Na seji italijanskega ministrskega sveta z dne 12. septembra je predsednik Mussolini podal obširen ekspozé o zunanjepolišni situaciji. Po njegovi izjavi se grško-italijanski konflikt približuje končni rešitvi na temelju sklepov poslaniške konference v Parizu. Ti sklepi v bistvu soglašajo z zahtevami Italije, ki jih je

slavila vlada napram Grški. Mussolini je dalje izjavil, da bo Italija takoj izpraznila olok Krf, kakor hitro bo Grška izpolnila vse pogoje. — Velike težkoče pa dela vladi reško vprašanje. Dne 31. avgusta bi imela paritelna komisija v Rimu zaključiti svoje delo ter izročili obema vladama svoje sklepe. Italijanska vlada se je obrnila sedaj v Beograd s predlogom, da se doseže v reškem vprašanju do 15. t. m. končni sporazum, ker se Reka nahaja v težkem materijelnem in moralnem položaju. Na poslednji predlog naše vlade beogradska vlada še ni odgovorila na to noto. Najnovejši predlog Italije je bil beogradski vladi izročen preko jugoslovenskega poslaništva v Rimu. Ugotovili je treba, da do danes italijanska vlada še ni prejela odgovora. Vse vesli o arbitraži ozir. intervenciji francoske vlade so preuranjene. Obstoji možnost prijateljskega sporazuma brez posredovanja in vplivanja. Jugoslovenski vladi pa je treba priporočati večjo širokogrudnost. Ministrski svet je odobril soglasno poročilo Mussolinijevo o reškem problemu.

Nemčija pred finančno katastrofo. Akcija nove vlade, ki je napela vse sile, da reši marko in sanira državne finance, je ostala brez uspeha. Nasprotno, marka rapidno pada in danes je bila faktično že izven tečaja. Vlada je odredila, da se zaplenijo vse zaloge dragocenih kovin, kar je vzbudilo med verižniki veliko razburjenje. Včeraj so začeli mnogi prebivalci zapuščati Berlin. Obmejne oblasti so bile na to begstvo opozorjene in so uvedle najstrožji nadzor nad vsemi, ki poljujejo čez mejo. Prekoračili nemško mejo je sedaj zelo težko. Potnike zelo strogo preiskujejo in konfiscirajo vse, kar najdejo pri njih dragocenega.

Trgatev v Dalmaciji. V splitski okolici se je ta teden pričela trgatav. Nabrati so manj kakor so pričakovali. Novo vino prodajajo najdražje 20 K liter.

Mednarodni kongres srednjih slojev. Dne 18., 19. in 20. septembra t. l. se vrši v Bernu (Švic) mednarodni kongres srednjih slojev. Na kongresu se imajo vršiti priprave za ustanovitev »Mednarodne zveze srednjih slojev«, katere namen je združitev celokupnega intelektualnega, obrtnega in trgovskega srednjega stanu vseh držav v zaščito in prospeh njegovih ideelnih in gospodarskih interesov. Švicarski konzulat v Zagrebu vabi organizacije in posameznike, ki se hočejo udeležiti kongresa, da to javijo neposredno odboru (Congrés international des classes moyennes, Berne, Suisse, Bürgerhaus).

Grško-jugoslovenska pogodba. »Tribuna« poroča, da je med Jugoslavijo in Grčijo sklenjena pogodba glede uporabe pristanišča v Solunu od strani Jugoslavije za dobo 50 let.

Rezultati žetve v Franciji. Po uradnih statističnih podatkih, objavljenih v »Journal Officiel«, znaša žetev v letu 1923 približno 79 milijonov 45.000 kvintalov napram 66 milijonom 220.100 kvintalov v letu 1922 in napram 86,919.050 kvintalov v letu 1913.

Tržna poročila.

Zagrebska blagovna borza. 13. sept. Na produktni borzi notirajo: Pšenica bačka 79-80 kg, franko natovorna postaja 350; slavonska 78-79 kg, franko postaja denar 342 in pol; roba 350; 78 kg franko Vrbovac 1 vagon po 345. Oves: bosanski, rešetani, franko natovorna postaja denar 230, roba 235; slavonski, franko postaja roba 240. Moka bačka »0« franko bačka postaja roba 555. Otrobi, paritela Zagreb, denar 155, roba 160. Tendencja za moko in pšenično čvrsta.

Novosadska blagovna borza. 14. sept. Na produktni borzi notirajo: Pšenica bačka 79-80 kg, 2%, 1 in pol vagona 342 in pol; bačka 79-80 kg, 2%, duplikat kasa, 2 vagona 350; banatska 79-80 kg, 2%, Zenta 5 vagonov 347 in pol; banatska 79-80 kg, 2%, 1 vagon 342. Ječmen, pomladni, bački 68 kg, ponudba 290. Oves bački, ponudba 255. Koruza bačka, 3 vagona 270; bačka defektna, 2 vagona 175; bačka v storžih, 7 vagonov 120—125; banatska, 1 vagon 265. Moka »0«, 4 vagona 560—575; bačka »0«, 5 vagonov 557 in pol; »2«, 3 vagona 487 in pol; »5«, 6 vagonov 437 in pol; »6«, 3 vagona 385—400; sremška »0«, 1 vagon 550. Otrobi v papirnatih vrečah, 1 vagon 140. Tendencja mirna.

ZALOGA PRI **I. C. KOTAR, Ljubljana.**

JUG & ZUPANČIČ

CELJE, Narodni dom.

Manufaktura en-gros.

Manufaktur en-gros.

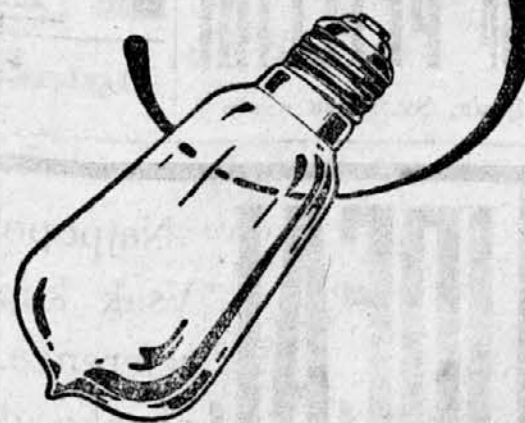
Zastopstvo in tovarniška zaloga tovarn

FRANC M. RHOMBERG v Dornbirnu in J. G.

ULMER v Dornbirnu.

Telefon 436 **Tovarna kanditov** Telefon 436
FR. ROZMAN
Maribor, Aleksandrova c. 57
priporoča
VSE VRSTE KANDITOV (BONBONOV)
po najnižjih tovarniških cenah.
ZAHTEVAJTE CENIKI

Vertex

Zaloga KALVIRJEV

in pianinov najboljših tovarn Bösendorfer, Ehrbar, Czapka, Hölbl, Schweighofer, Stingl i. t. d. — Tudi na obroke.

Jerica Hubad roj. Dolenc, Ljubljana, Hlišerjeva ul. 5.

Priporoča se:
Špecerijska in delikatesna
veletrgovina in na novo
urejena zajutrkovalnica

T. Mencinger

Ljubljana

Sv. Petra cesta štev. 43

na dvorišču, vhod tudi iz Komeškega
ulice

Pražarna za
kavo z električnim obratom

Razširjajte „TRGOVSKI LIST“!

Pristopajte kot član k društvu **Trgovska Akademija!**

Fran Ravnikar

Ljubljana
Linhartova ul. 25

Stavbeno in umetno tesarstvo,
stavbeno mizarstvo, parna žaga
in lesna industrija.

Telefon št. 415.

Pošt. ček. zavod št. 11.428.

Prevzemanje zgradb, hiš, vil, stolpnih
streh, vrtnih utic, balkonov, verand,
stopnic, vrat, oken, mrežaste nosilnice
za industrijske stavbe, za večje raz-
petine od 12 do 40 metrov po mojem
sistemu.

ELEKTROTEHNIČNO PODJETJE

Leop. TRATNIK

Ljubljana, Sv. Petra cesta 25

Naprava kompletne elektrarn.
Zaloga raznih motorjev, svetilnih
teles, žarnic in inštalacijskega
materijala.

Načrte in proračune na zahtevo.

Franc Erjavec

pri „ZLATI LOPATI“

trgovina z železnino
in cementom

Ljubljana, Valvazorjev trg 7

preje Hammerschmidt (Mühlseisen)
nasproti križanske cerkve.

Veletrgovina

GREGORC & VERLIČ

LJUBLJANA

priporoča

špeterijsko,
kolonijalno
blago
in
vsakovrstno
žganje.

Zahtevajte cenike!

Telefon 246.

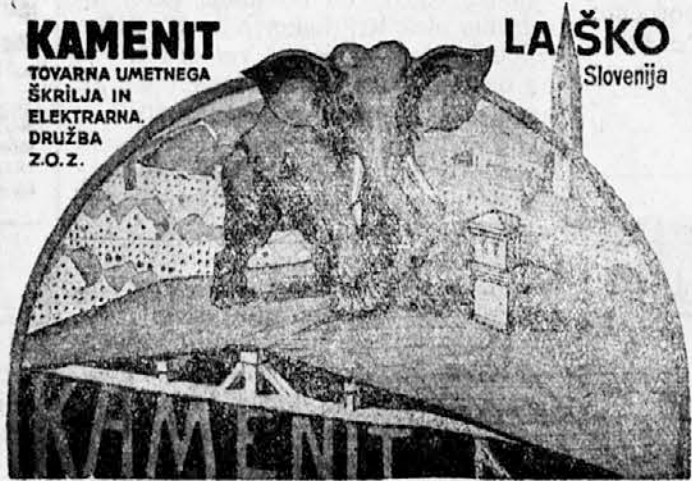
Brzojavke: Grelič.

KAMENIT

TOVARNA UMETNEGA
ŠKRILJA IN
ELEKTRARNA
DRUŽBA
Z.O.Z.

LAŠKO

Slovenija

Ustanovljeno leta 1910.
Dolgoletna garancija za dobro
kakovost.

Cenejše kakor ilovna opeka.

Kamenit sestoji iz azbesta (ka-
men) in portland-cementa, vsled
tega je streha vedno močnejša
in ne zahteva nobenega popra-
vila.

Dolžnost vsakega poseznika strehe
je, da si naroči večno trpežno in
ognja varno streho iz

KAMENITA = ETERNITA.

Priporočamo:

JOSIP PETELINC

Ljubljana, Sv. Petra nasip 7

Najboljši šivalni stroji v vseh opre-
mah Gritzner, Kaiser, Adler za rod-
binsko in obrtno rabo, istotam igle,
olje ter vse posamezne dele za vse
sisteme. Na veliko in malo!

TOVORNE
OSEBNE
RABLJENE

J. GOREC
LJUBLJANA
PALAČA LJ-KRED-B.

Gradbeno podjetje

Ing. Dukič in drug

= Ljubljana =
Bohoričeva ulica 24

Ivan Jax in sin

Ljubljana, Gosposvetska c. 2.

Ceniki zastoj in franko. Začasno znižane cene.
Kolesa iz prvih tovarov: Dürkopp,
Styria, Waffrenod.

Na veliko in malo!

Priporočamo: galanterijo, nogavice,
potrebščine za čevljarje, sedlarje, rin-
čice, podloge (belgier), nadalje potreb-
ščine za krojače in šivilje, gumbi,
sukanec, vezanine, svilo, tehnične deci-
malne in balančne najceneje pri

JOSIP PETELINC

Ljubljana, Sv. Petra nasip 7.

TONEJC & ROZMAN, MARIBOR.

Tomaževa žindra, kalijeva sol, kajnit,
koks za kovače ter livarne, bencin in
amerikanski petrolej vedno v zalogi.

Čilski soliter,

žveplo in modra galica.

IVAN ZAKOTNIK

Telefon št. 378.

mestni tesarski mojster

Telefon št. 378.

LJUBLJANA, Dunajska cesta 46.

Vsakovrstna tesarska dela, kakor: moderne lesene stavbe, osirešje
za palače, hiše, vile, tovarne, cerkve in zvonike; stropi, razna tla,
stopnice, ledenice, paviljoni, verande, lesene ograje itd.

Gradba lesenih mostov, jezov in mlinov.

Parna žaga.

Tovarna furnirja.

Drago Cerlini
Tuornica samoveznic
in drugih modnih
predmetov.

Celje
Slovenija
Glavni trg
17.

Točna postrežba.
Export. Export.

Oglašajte v „Trgovskem listu“!

Veletrgovina

A. Šarabon

v Ljubljani
priporoča

špeterijsko blago

raznovrstno žganje,
moko
in deže ne pridelke,
raznovrstno
rudninsko vodo.

Lasna pražarna za kavo
in mlin za dišave z elek-
tričnim obratom.

Ceniki na razpolago.

Trgovski pomočnik

železne stroke, več slovenskega
in nemškega jezika, mlajša moč, z
dobrim priporočilom, dobi takoj ali
s 1. oktobrom stalno, dobro službo
v eni večji trgovini z železom v
Mariboru. Ponudbe na upravo »Trg.
lista« pod: Dober prodajalec.

Otroški vozički

več vrst. Dvokolesa raznih
modelov, najnovejši motor-
čki ameriškega tipa
„EWANS“. Velika zaloga
pnevmatike in delov po
najnižji ceni. — Sprejemajo
se tudi vsa popravila, emaj-
liranje in poniklanje.

TRIBUNA F. B. L.
tovarna dvokoles in otroških
vozičkov,
Ljubljana, Karlovska cesta 4.

AVTO

bencin, pnevmatika, olje, mast, vsa
popravila in vožnja. Le prvovrstno
blago in delo po solidnih cenah nudi
Iugo-Avto, d. z. o. z. v Ljubljani.

la ameriška pen-
silvanska različna
strojna olja

Tovotna mast

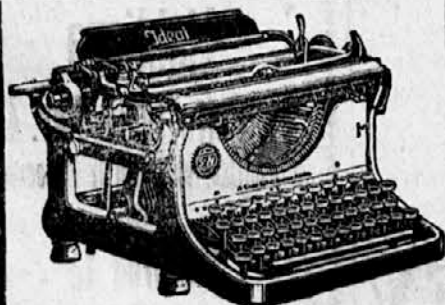
Kemični
in tehnični predmeti

Lahki
la ameriški
bencin

Pipan & Cie

družba z o. z.

Ljubljana

TELEFON 268
USTANOVljENO LETA 1906

IDEAL

Najpopolnejši stroji.
Vsak kupec najboljša
referenca. — Tudi na
obroke dobavi trdka

ERIKA

Ljubljana
Gradišče št. 10

THE REX CO.

Zagreb
Duga ulica 32

